

Duurzaam voor elkaar

Een kwestie van vertrouwen

Financiële onderbouwing verkiezingsprogramma 2007-2011 ChristenUnie

De ChristenUnie streeft naar een samenleving:

- waarin mensen tot hun recht komen met al hun talenten en gaven: betaald of als vrijwilliger, jong of oud, ziek of gezond. En waar niemand afschreven wordt, maar iedereen meedoet;
- waarin mensen naar elkaar omzien in wijken en buurten, bedrijven en scholen, zich verantwoordelijk weten voor zichzelf én voor elkaar, en samen werken aan een leefbare en veilige samenleving;
- waarin kinderen een toekomst hebben en opgroeien in een veilige en kansrijke omgeving;
- waarin mensen met verschillende overtuigingen elkaar verstaan en respecteren en niet alleen ‘staan op hun rechten’, maar ook ernst maken met hun plichten en verantwoordelijkheden jegens elkaar en de samenleving.

Het verkiezingsprogramma dat de ChristenUnie presenteert heet daarom ‘Duurzaam voor elkaar’. Het programma bestaat, zoals verwacht mag worden van de ChristenUnie, niet alleen uit mooie voornemens, maar ook uit een gedegen financiële onderbouwing. Met oog voor houdbare overheidsfinanciën nu en in de komende jaren, is een reeks uitdagende beleidspakketten geformuleerd, die een antwoord bieden op de belangrijkste vraagstukken in sociaal en in financieel-economisch opzicht voor de komende kabinetsperiode en daarna. Nederland, duurzaam voor elkaar, dat is een kwestie vertrouwen.

Belangrijkste doelen ‘Duurzaam voor elkaar. Een kwestie van Vertrouwen’

- Iedereen doet mee: arbeidsparticipatie stimuleren en bevorderen werkgelegenheid, in het bijzonder voor ouderen en jongeren;
- Lastenverlichting en een eerlijke en rechtvaardige lastenverdeling (sterkste schouders, zwaarste lasten);
- Meer steun aan gezinnen en een kindgebonden benadering bij de tegemoetkoming aan ouders die de zorg voor kinderen en het verrichten van werk combineren;
- Stimuleren tot het invullen van eigen verantwoordelijkheden;
- Verduurzaming van de economie en vergroening van het belastingstelsel

De maatregelen versterken de mogelijkheid van huishoudens en bedrijven om eigen verantwoordelijkheden gestalte te geven; of het gaat om economische bedrijvigheid, of om de inrichting van de maatschappij. Vandaar de spaargift, het sociaal half jaar en de studieschuldenaftrek. Zij bevorderen de wil om zich in te zetten voor de samenleving. Zij geven mensen en bedrijven de kans zelf te investeren in een beter milieu.

Voor werkzoekenden zijn de maatregelen een stimulans om aan het werk te gaan; voor werkgevers vergemakkelijken de maatregelen het in dienst nemen van mensen, ook uit groepen die normaal gesproken minder kansen hebben, zoals ouderen. Ze stimuleren

werkenden om langer te werken via de introductie van de *spaardagenregeling*. De voorstellen van de ChristenUnie gaan het nemen van internationale verantwoordelijkheden niet uit de weg, onder meer door te investeren in defensie en ontwikkelingssamenwerking.

De financiële vertaling van het beleidsprogramma 'Duurzaam voor elkaar' is vormgegeven door de sterkste schouders de zwaarste lasten te laten dragen. Lage inkomens kunnen specifieke maatregelen tegemoet zien, onder meer via de zorgtoeslag en de huurtoeslag. De koopkracht verdient na een aantal jaren van feitelijke teruggang een impuls. De voorgestelde maatregelen beogen om behalve de lage inkomens, ook de middengroepen tegemoet te komen. Zij kunnen onder meer profiteren van de introductie van een fiscale aftrek onderhoudskosten eigen woning. Gezinnen zijn gebaat bij een verhoging van de kinderbijslag en de introductie van een kindgebonden budget. Daarmee worden de subsidies en fiscale faciliteiten rond kinderopvang op een eerlijker manier onder de bevolking verdeeld. Een samenleving waarin we kunnen leven in vertrouwen vraagt tenslotte om investeringen in veiligheid, zorg, onderwijs, internationaal beleid een duurzame leefomgeving.

Ten behoeve van maatregelen ter ondersteuning van de koopkracht voor huishoudens wordt ruim 1 mrd. uitgetrokken; daarnaast is voorzien in een forse lastenverlichting om de hogere kosten van de zorgpremies te compenseren. Bedrijven kunnen rekenen op lastenverlichtingen en tegemoetkomingen, vooral ter vermindering van de loonkosten.

In totaal bedragen de investeringen en lastenverlichtingen een bedrag van ruim € 13,5 mrd. Daartegenover staan ombuigingen en lastenverzwaringen ter grootte van bijna 15 mrd. Koopkrachtmaatregelen en nettolastenverlichting beslaan in totaal een bedrag van bijna 2,5 mrd.

Financiële randvoorwaarden

- Uitgangspunt is behoedzaam scenario → economische groei van 1,75%
- Het streven is om 1% BBP overschot op de rijksbegroting te realiseren
- Trendmatig begrotingsbeleid waarin inkomsten en uitgaven gescheiden zijn, maar:
  - aanpassing inkomsten- en uitgavenkaders bij +/- 1% afwijking
  - tweejaarlijkse bijstelling groeiscenario

De financiële onderbouwing¹ van het ChristenUnie verkiezingsprogramma '*Duurzaam voor elkaar*' is opgebouwd rond een drietal samenhangende thema's.

Thema Zorgen voor elkaar

1. Evenwicht in werk, zorg, en vrije tijd

Een pakket maatregelen met als doel de spanning tussen werken en zorgen te verminderen en daarbij te kiezen voor een kindgebonden benadering. Ouders moeten, *kunnen* werken, maar moeten ook voldoende aandacht kunnen besteden aan kind en opvoeding. Het garanderen van een vrije keuze, om te kunnen kiezen wat in de eigen situatie het beste past, is daarbij essentieel. Daarom wordt de kinderbijslag met ruim 350 mln. verhoogd, in het bijzonder voor de ouders met kinderen onder de 6 jaar. In plaats van de Kinderopvangsubsidie

---

¹ NB: De cijfers kunnen nog veranderen, gelet op de jongste cijfers van het CPB en de effecten van de doorrekening.

wordt een vrij te besteden kindgebonden budget toegekend. De combinatiekorting wordt veranderd: voor alle ouders met jonge kinderen wordt deze belastingkorting verhoogd, mits zij beiden niet meer dan 60 uur werken. De alleenstaande ouderkorting wordt eveneens verhoogd. Het pakket vergt een investering van bijna 3,7 miljard, waar besparingen van ongeveer 3 miljard tegenover staan.

2. Investerings in het onderwijs

Er wordt 80 miljoen meer beschikbaar worden gesteld voor huisvesting, het onderhoud en de materiële instandhouding van scholen. Behalve voor achterstallig onderhoud kan de huisvesting zo worden aangepast aan de onderwijsvernieuwingen, verbetering van de leeromgeving van kinderen en de werkomgeving van docenten.

Een investering van 150 miljoen maakt lesurenvermindering mogelijk. Tenminste 3000 extra leraren voor de klas geven ruimte voor lesurenvermindering, die kan worden besteed aan kwaliteitsverbetering. (scholing, cursussen, begeleiding).

Ouders met schoolgaande kinderen zien een belangrijke koopkrachtverbetering tegemoet door het gratis verstrekken van leerboeken. Voor het aanpakken van schooluitval wordt 100 miljoen uitgetrokken.

3. Een betaalbare zorg

Een betaalbare zorg voor iedereen vergt een aanpak van de verspilling en bureaucratie en beheersing van de prijzen van geneesmiddelen en dbc's. Met het aldus bespaarde miljard, kunnen investeringen worden betaald in verpleeghuiszorg, thuiszorg, wmo en jeugdzorg van in totaal 200 miljoen. Kwetsbare groepen kunnen ruimere tegemoetkomingen verwachten ter grootte van 300 miljoen.

Thema *Leven in vertrouwen*

1. Een veiliger Nederland

De veiligheid in Nederland is niet op peil. Om de criminaliteit aan te pakken kunnen politie en justitie een bedrag van 300 miljoen tegemoet zien. Dit geld is onder andere bedoeld om 3000 agenten aan te trekken en financiële criminaliteit goed te kunnen aanpakken. De boetes worden verhoogd (bij hoge inkomens inkomensafhankelijk); criminele winsten worden effectief geplukt.

Buitenlandse én binnenlandse veiligheidsaangelegenheden trekken een steeds grotere wissel op onze militairen. Om hen in staat te stellen hun taak nu en in de toekomst te kunnen doen, wordt 100 miljoen per jaar extra uit getrokken.

2. Gerechtigheid zonder grenzen

Nederland behoort ook internationaal zijn verantwoordelijkheden serieus te nemen. In één wereld die gedeeld wordt door arm en rijk is het onze plicht chronische ongelijkheid te bestrijden. Het budget voor ontwikkelingssamenwerking wordt verhoogd met 550 miljoen.

3. Kunst, cultuur en media

De publieke omroep moet in staat worden gesteld verantwoorde informatie en goede televisie uit te zenden. De bezuinigingen van de afgelopen jaren worden gecompenseerd met een bedrag van 80 miljoen. Om particulieren en bedrijven in de gelegenheid te stellen verantwoordelijkheid te nemen voor een het behoud van cultuur en kunst, worden fiscale tegemoetkomingen verstrekt ter grootte van 50 miljoen.

Thema *Duurzame welvaart*

1. Meedoen in de samenleving

De ChristenUnie trekt 3 mrd. uit om de arbeidsdeelname te vergroten en om langer werken aantrekkelijk te maken. Hierbij is speciale aandacht voor lage-inkomensgroepen, jongeren, oudere werknemers, herintreders, gehandicapten en langdurig werklozen.

- 950 mln.: invoering inkomensafhankelijke arbeidskorting, verhoging en aanpassing arbeidskorting; maakt werken voor mensen met lage lonen aantrekkelijk
- 600 mln. om mensen te stimuleren maximaal 10 dagen meer te werken, in de vorm van *spaar dagen*. Het verdiende geld wordt met een belastingkorting van 50% op de spaarloonrekening gestort. Hiermee kan verlof worden gefinancierd, maar ook extra inkomen. De levensloopregeling kan verdwijnen.
- Bijna 1 mrd. ten behoeve van loonkostenverminderingen voor oudere werknemers en kansarme jongeren, alsmede ten behoeve van een investering in participatiebanen.
- 450 mln. in overige stimuleringsmaatregelen, o.a. voor herintreders, gehandicapten, overeenkomsten werk-opleiding, meer geld voor begeleiding bij werk, etc.
- Meedoen is meer dan betaald werk. De ChristenUnie trekt 100 mln. uit om schoolverlaters en ex-studenten te stimuleren sociaal werk te verrichten. Ze kunnen dan rekenen op belastingkortingen en kortingen op de studieschulden. Wie langer dan drie jaar een inkomen op het niveau van het sociaal minimum heeft, krijgt een armoedetoeslag.

2. Duurzaamheid en leefomgeving

De ChristenUnie trekt bijna 1 mrd. uit om de duurzame leefomgeving die iedereen wil, daadwerkelijk dichterbij te brengen, in het bijzonder op het terrein van verkeer en vervoer en energie. De ChristenUnie steekt 400 mln. in OV, 300 mln. in energiebesparing en duurzame energie, 150 miljoen in duurzame landbouw en natuur en 100 mln. in het herinrichten en efficiënter benutten oude bedrijfsterreinen. De motorrijtuigenbelasting wordt budgetneutraal omgezet in de kilometerheffing en het belastingstelsel als zodanig wordt voor 1,8 mrd. 'vergroend'. De vervuiler gaat betalen, bijvoorbeeld via een tax op wegwerpverpakkingen en een vliegticketheffing. Verder worden minder nieuwe wegen aangelegd, zodat een besparing op het Infracfonds van 400 mln. mogelijk is.

3. Wonen

De hypotheekrenteaftrek blijft, maar wordt wel aangepast:

- Voor wie nu een hypotheek heeft, verandert er niets;
- Het eigen woningforfait (belasting op je huis) gaat omlaag, in het bijzonder starters profiteren daarvan;
- Voor oudere huizen geldt een belastingaftrek voor onderhoud (300 mln.; een belastingkorting van € 1500 per 5 jaar.)
- De hypotheekrenteaftrek wordt beperkt tot maximaal 42%. Starters met een inkomen tot 1¼ modaal, ondervinden geen nadeel van deze beperking.

De huurtoeslag wordt verhoogd.

Overzicht maatregelen

Extra uitgaven en lastenverlichting	in mld. €
Gezin en Kind	3,7
<ul style="list-style-type: none"> • Kinderbijslag • Kindgebonden budget = kinderopvangsubsidie + kinderkorting • Combinatiekorting Nieuwe Stijl • Alleenstaande oudertoeslag 	
Werk en Inkomen	3,3
<ul style="list-style-type: none"> • Verhoging en aanpassing huidige arbeidskorting; invoering inkomensafhankelijke arbeidskorting • Spaardagen in plaats van levensloop • Spok, Spak en andere loonkostenkortingen • Overeenkomsten werk-opleiding; meer begeleid werken • 10.000 Participatiebanen • Vrijwilligerswerk • Armoedetoeslag • (Alleenstaande) Ouderenkorting • WIA-uitkering 	
Duurzame leefomgeving	0,9
<ul style="list-style-type: none"> • Openbaar Vervoer • Energiebesparing en duurzame energie • Duurzame landbouw, visserij en natuur • Herinrichten oude bedrijfsterreinen 	
Zorg	0,7
<ul style="list-style-type: none"> • Thuiszorg • Verpleeghuiszorg • Jeugdzorg • Compenserende maatregelen zorgstelsel 	
Onderwijs	0,7
<ul style="list-style-type: none"> • Gratis schoolboeken • Docenten: urenvermindering en kwaliteitsverbetering • Lagere schooluitval • Beter onderwijshuisvesting 	
Ontwikkelingssamenwerking	0,55
Veiligheid en Defensie	0,4
<ul style="list-style-type: none"> • Meer blauw op straat: 3000 extra agenten • Meer rechters; meer financieel rechercheurs • Meer militairen, beter militair materieel 	
Wonen	0,45
<ul style="list-style-type: none"> • Onderhoudskostenafrek • Eigenwoningforfait omlaag • Huurtoeslag omhoog 	
Diversen	0,2
<ul style="list-style-type: none"> • Innovatie • Publieke omroep 	
Aflossing staatsschuld/bijdrage tekortreductie	7,9
Totaal	18,8

Extra besparingen en lastenverzwaringen	in mld. €
Budgettaire ruimte	6,5
Huidige kinderregelingen	3,0
<ul style="list-style-type: none"> • Kinderopvangsubsidie • Kinderkorting • (Aanvullende) Combinatiekorting 	
Betere Sociale Zekerheid, beter inkomensbeleid	0,9
<ul style="list-style-type: none"> • Afschaffen Levensloopregeling • Afroming gouden handdrukken • Dividendkorting • Progressieve vermogensbelasting • Fraudebestrijding 	
Vergroening belastingstelsel	2,2
<ul style="list-style-type: none"> • Vliegticketheffing • Verpakkingstax • Infraconds • Leasemaatregelen • Openruimte-heffing • BPM-differentiatie 	
Zorguitgaven	1,1
<ul style="list-style-type: none"> • Bureaucratie • Prijzen 	
Bevordering gezonde levensstijl	0,5
<ul style="list-style-type: none"> • Alcoholaccijns • Tabaksaccijns 	
Veiligheid	0,6
<ul style="list-style-type: none"> • Boetes • Crimineel vermogen • Evenementenheffing 	
Publieke sector	2,5
<ul style="list-style-type: none"> • Subsidies • Bureaucratie en efficiencytaakstellingen 	
Diversen	1,5
<ul style="list-style-type: none"> • Onder meer Reclameheffing en Hypotheekrenteaftek 	
Totaal	18,8